

§ 66. Дієслова на –ся і –сь. Перевір себе. Тренуйся мислити критично

Тиждень 31, урок 154

Обладнання і матеріали:

- підручник "[Українська мова та читання](#)". 4 клас (автори: Г. Остапенко, О. Волощенко, О. Козак), ч. 2, с. 111-113;
- роздруківка "[Знайди дієслова](#)";
- роздруківка "[Вимовляємо правильно](#)";
- руханка "[Кошенята](#)";
- роздруківка "[Зміни дієслова](#)";
- роздруківка "[Зарядка для очей](#)".

Орієнтовний хід уроку	Обладнання і матеріали
1. УВЕДЕННЯ В ТЕМУ	
<p>1.1. Привітання</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вітаю вас на уроці! <p>Дзвенить дзвінок, Починається урок, Будемо старанно працювати, Щоб мову рідну гарно знати!</p>	
<p>1.2. Актуалізація опорних знань. Бесіда "Що ми вивчили про дієслово?"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діти, яку частину мови ми вивчаємо? (<i>Дієслово.</i>) • Що ми вже знаємо про дієслово? <p>Діти розповідають, що їм відомо про дієслово, та за власними відповідями з допомогою вчителя створюють інтелект-карту.</p>	
<p>1.3. Читання вірша "Хто здоровий, той сміється". Вправа "Знайди дієслово"</p> <p>Учитель/ка виразно читає вірш уголос.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Яка головна думка вірша? • Чому важливо бути здоровими? <p>Учитель/ка роздає учням і ученицям роздруківки. Діти самостійно читають вірш.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Знайдіть у вірші дієслова. Випишіть їх у дві колонки: ті, що відповідають на питання що робить?, і ті, що відповідають на питання що робити?. 	<i>Див. роздруківку "Знайди дієслова"</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Як називають форму дієслів у другій колонці? (<i>Неозначена або початкова форма.</i>) • Що особливого ви помітили в деяких дієсловах із першої колонки? (<i>Вони закінчуються на -ся, -сь.</i>) 	
<p>1.4. Повідомлення теми уроку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сьогодні на уроці ми будемо розмовляти про такі цікаві дієслова, які закінчуються на -ся та -сь, і дізнаємося дещо, що нас здивує. 	
2. РОЗГОРТАННЯ ТЕМИ	
<p>2.1. Дослідження зворотної форми дієслів</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дієслова на -ся і -сь, як от миється, сміялась, називають зворотними. Як ви гадаєте, чому? <p>Діти вільно висловлюють свої припущення. Учитель/ка дає можливість висловити різні версії.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Погляньте на слово мити. Яблуко ми (що робимо?) миємо. А якщо ми миємо себе, то як ми кажемо? (<i>Миємося.</i>) • Отже, в таких дієсловах займенник себе перетворився на частинку -ся (-сь). • Часточка -ся (-сь) вказує на дію, яка спрямована на себе. 	
<p>2.2. Розвиток культури мовлення</p> <ul style="list-style-type: none"> • А чи помічали ви, як люди кажуть “Я вибачаюся”? Що ж означає цей вислів? • Правильно: це означає “Вибачаю собі” або “Вибачаю себе”. Люди вживають цей вислів помилково, а як тоді правильно? (<i>Вибачте, пробачте, перепрошую, прошу вибачення.</i>) 	

<p>2.3. Дослідження вимови дієслів на -ться, шся. Робота в парах</p> <ul style="list-style-type: none"> Прочитайте дієслова та поспостерігайте, як вони вимовляються. <p>Після напрацювання рішень, діти зачитують правило від Чистомовика.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ми побачили, що вимова і правопис цих лів суттєво відрізняються. Прочитайте речення, правильно вимовляючи дієслова. 	<p><i>Вправа 1, с. 111 підручника</i></p> <p><i>Див. роздруківку “Вимовляємо правильно”</i></p>
<p>2.4. Фізкультхвилинка</p>	<p><i>Див. руханку “Кошенята”</i></p>
<p>2.5. Тренувальні вправи.</p> <ul style="list-style-type: none"> Прочитайте есе Руслана про уроки української мови та читання в 4 класі. Як гадаєте, який план він склав, перш ніж писати текст? Знайдіть слова, які Руслан написав із помилками, та запишіть їх правильно. Поясніть, яких правил не знає хлопчик. Поставте дієслова в правильну форму. Запишіть речення, що утворилися. 	<p><i>Вправа 2, с. 111 підручника</i></p> <p><i>Вправа 3, с. 111 підручника</i></p> <p><i>Див. роздруківку “Зміни дієслова”</i></p>
<p>2.6. Рубрика “Мої твори”</p> <ul style="list-style-type: none"> Напиши есе про свої враження від уроків української мови та читання в 4 класі. Про що Мовознай питає в Пишеняти? Що воно відповість? А що би відповіли ви? 	<p><i>Вправа 4, с. 111 підручника</i></p> <p><i>Вправа 5, с. 111 підручника</i></p>
<p>2.7. Зарядка для очей</p>	<p><i>Див. роздруківку “Зарядка для очей”</i></p>
<p>2.8. Самостійна робота для перевірки знань з теми</p>	<p><i>Вправа 1–4, с. 112 підручника</i></p>
<p>2.9. Кишенька слів. Робота із фразеологізмами</p> <ul style="list-style-type: none"> Виберіть з підказки значення кожного фразеологізму і запишіть вислови до свого нотатника “Кишенька слів”. За допомогою одного з висловів розкажіть про когось із персонажів творів, які ви читали цього місяця. 	<p><i>Вправа 5, с. 112 підручника</i></p>

<p>2.10. Тренуйся мислити критично. Опрацювання коміксу</p> <ul style="list-style-type: none"> • Прочитайте комікс і поміркуйте, чому не можна видавати чужу роботу за свою? • За кого ви хвилювалися більше: за Зайчика чи за Білченя? • Чи траплялася з вам подібна ситуація? Як ви тоді почувалися? 	<p><i>Вправа 1, с. 113 підручника</i></p>
3. РЕФЛЕКСІЯ	
<p>3.1. Вправа “Закінчи речення”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Я пригадав / пригадала • Я зрозумів / зрозуміла • Я навчився / навчилася <p>3.3. Вправа “Поділися думкою”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Що вам добре вдавалося на уроках української мови та читання цього місяця? А що можна було б зробити краще? 	<p><i>Вправа 7, с. 112 підручника</i></p>
4. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ	
<p>4.1. Написати есе про радісну подію, яка трапилася з весняного дня. Додати образні вислови, які допоможуть передати настроїв.</p>	<p><i>Вправа 6, с. 112 підручника</i></p>

*Урок підготувала Ісправнікова Надія,
вчитель початкових класів*